

7 Med.
1121

1121 Med.
M. D. S.

20

DISPUTATIO PHYSICO-MORALIS
DE

TEMPERAMENTO PRIMI HOMINIS IN STATU INTEGRITATIS,

QUAM

BENEDICENTE HOMINUM CREATORE,
ET

AMPLISSIMI SENATUS PHILOSOPHICI
CONSENSU

P R Æ S I D E

GEORG. CHRISTIANO Berther/

PHILOS. M.

D. ~~SEPTEMBR.~~ SEPTEMBR. M DCC IX.

xxi. H. L. Q. C.

DEFENDENDAM SUSCIPIET

JOHANNES BIEL, Schwartzburg.Thur.

S.S. TH. STUD. ET PHIL. BACC.

L I P S I Æ,

TYPIS I M M A N U E L I S T I T I L.

Handwritten signatures and scribbles at the bottom of the page.

SANCTISSIMO NUMINI;
DOMINO
OMNIPOTENTISSIMO, MISERI-
CORDISSIMO, JUSTISSIMO

DEO PATRI
FILIO &
SPIRITUIS.

DEO TRINUNI, VERO ET ÆTER-
NO, OMNIUM RERUM CONDITORI ET
CONSERVATORI UNICO,

VITÆ MEÆ PRODUCTORI ET RENOVA-
TORI, SALUTIS MEÆ RESTAURATORI,

DOMINO MEO CLEMEN-
TISSIMO &c. &c.

HAS EJUS CLEMENTIA CONSCRIPTAS
PAGELLAS, TENUES LICET ET ABJECTAS, IN
SUBJECTISSIMA ANIMI DEVOTIONE, ET PRO RECUPERATA
SANITATE ET LIBERATIONE A MORTE, MULTISQUE ALIIS,
IISDEMQUE INNUMERIS BENEFICIIS, IN GRATI ET DEDITI
ANIMI TESSERAM AC ΚΡΙΤΗΡΙΟΝ SUBJECTIS-
SIME OFFERT,

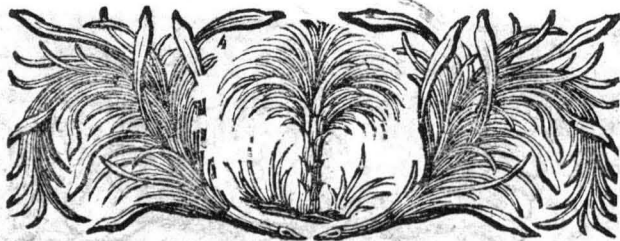
D. D. D.

ET

PRO IMMENSA CLEMENTIA HUMILLIMAS
AGIT GRATIAS, EANDEMQUE PUBLICE DEPRÆ-
DICAT, ATQUE ULTERIORI CLEMENTIÆ
DIVINÆ SE HUMILLIME
COMMENDAT

Univ Bibli
München

PRÆSES.

MEDICARE DEUS SUMME!

PRÆLOCUTIO.

*L*apsus primi hominis damnum ineffabile per-
sentiscunt omnes, & utinam attenderent
cuncti. Multi sibi plus fidentes se ipsos
fallunt. Corpus enim suam labem pati-
tur, anima hinc & intellectus & vo-
luntas agrotant, sic totus totus homo est
corruptus: Modo ob intellectus imbecilli-
tatem non attendit attendenda, modo pra-
va voluntate impulsus arripit, quæ aver-
sanda erant, modo eandem ob causam male judicat: Nunc ad vo-
luptates ob abundantes impellitur Spiritus, nunc particula pingvio-
res ejus ad honores avocant animum, nunc propter terrestres &
salinas gravioresque sanguini intermixtas portiones cura, timidi-
tate & insatiabili discescendi vexatur cupidine. Mox eum mor-
bus macerat, affectus inquietum reddit, & qua sunt ineffabilia fe-
re lapsum secuta incommoda. Qua cum ab Adamo longe abfue-
rint, felici & beato sane gavisus est temperamento. QUOD hac in
Dissertatione ulterius evolvemus, ejusque descriptionem, quo ad pro-
babiliter conjicere licebit, trademus. DEUS annuat modo nostris
cæptis.

CAP. I.

Tradens explicationem terminorum.

§. I.

Uod per temperamentum variam sanguinis alterationem & variarum particularum mixturam intelligamus, quilibet facile videbit: Eorum enim, qui terminum temperamenti absque ulla causa abhorrent, singularitatem luculentissime demonstra-
vi in Diss. quam non ita pridem sub Praesidio Viri nunc plurimum Reverendi DN. M. Fleuteri hic Lipsia de Philos. Medico necessaria habui S. III. §. VI. & VII. ita ut ulteriori explicatione terminum hunc indigere non putem; modo, varias temperamenti species adjecerim, quæ proximo in cap. sequentur.

§. II. Si primum nominamus hominem; nullum alium quam Adamum intelligimus. Hinc statim ab eorum discedimus opinione, qui ante Adamum homines vixisse contendunt. Et non mirum est, veterum Philosophorum plurimos de hominum creatione varias & magna ex parte ridiculas fovisse opiniones: statuebant enim materiam, fuisse ab aeterno, neque demum productam. Inter quos primus est Thales Milesius, qui primum de Natura disseruisse dicitur, & eandem aeternam asseruit. Quem Plato secutus de Deo optimas quidem fovens cogitationes, materiam tamen aeternam statuit. Ipse Aristoteles hujus accusatur erroris. Vid. *Kromayeri Theol. Pos. p. m. 203.* quanquam alii illum mitigent aliterque explicant. Vid. *Soneri Comment. in Libb. Metaph.*

Metaph. L. III. c. VI. p. 216. Epicurus uti Summum bonum in voluptate ponebat, & per hanc otium svave atque perpetuam requiem intelligebat; ita Deo illud ante omnia adscribebat: atque hinc Deum otio fruentem statuens mundum a se ipso ortum traxisse fingebat, luctantibus nempe ab æterno atomis, usque tum forma non unius, sed multiplicis orta fuerit mundi. Vid. *Thomas. de Exust. Mund. Stoic. Diff. II. §. 22. 23. pag. 30. seqq.*

§. III. Illud tantum dolendum, quod Christiani nomen gerentes non absimili quodam huic ethnicorum errori se inquinarent, & acriter defenderint, infinitis ante Adamum seculis extitisse homines. Inter quos primas tenet PEYRERIUS, qui natione Gallus & religione primum Calvinianus fuit, dein coactus assumpsit Pontificiorum cultum, quantum ut antea omnem dein religionem nihili habuerit, & vel Naturalistarum vel Atheistarum Sectæ adstiterit, quantumquam externe se pontificium fuerit professus. Vid. *die unschuldigen Nachrichten. anno 1703. pag. 825. seqq. & anno 1704. pag. 584. seqq. & ipse Peyrerius in exercitat. super vers. 12--14. C. V. Epist. ad Rom.*

§. IV. Statuit hic Peyrerius propagatorem Judæorum seu primum Judæum fuisse Adamum, non vero primum hominem: Hinc innumerebilibus ante Adamum seculis homines gentiles longe plurimos fuisse asserit. Vid. *Qvensted. Syst. th. P. 1. C. XII. d. Hom. S. II. pag. 513.* Quam suam hypothesin multis stabilire argumentis satagit, *quæ in simul destructa possunt legi in Diss. D. Fechtii de Præadamitismo recens recensato C. 1. §. 19. seqq.* Plures cum Peyrerio facientes & ante illum heterodoxam hanc opinionem foventes male ita vocatos Christianos Vid. *in modo cit. Diss. C. II.*

§. V. Et quantumquam articulus de creatione mundi mere sit purus, adeoque ex sola revelatione constans: Ita, ut ex lumine naturæ mundi creatio, materiæque initium sufficienter demonstrari nequeat; Vid. *Qvenst. Syst. th. P. 1. C. X. de Creat. S. II. pag. 419. Kromayer. Theol. pos. p. m. 206.* Plura tamen eaque robustiora in mundi creationem materiæque initium extant argumenta. Deus enim omnium rerum creator, quantumquam ens nobilissimum, uti in omnibus creaturis suis jure præcedere necesse est, ita hac prærogativa ut gaudeat necesse quoque erit, ut duratione præeat, adeoque, quoniam omnia in excellentissimo possidet gradu, æternitate gaudeat: Deus enim complexum omnium perfectio-

fectionum perfectissimarum denotat. Dein ipsi Philosophi concedunt, nihil moveri a se ipso, materialia autem nisi moveantur, corrumpuntur; Motor itaque prior ipsa materia movenda necessario sibi est concipiendus: Sequitur exinde, materiam Deo non esse coeternam, sed ab eo productam & motu donatam. Qua in sententia cum præterea Sacer Codex nos confirmet, & claram nobis de mundi creatione & Adami primi hominis productione descriptionem tradat; non est cur ab eo discedamus, aut Sacram Scripturam cum Peyrerio hujusque asseclis sine causa torqueamus; quinimo cum eodem & Spinoza aliisve pretiosissimæ Scripturæ S. αὐθεντικῆν & θεοπνευστικῆν denegemus, quam nec Beelzebub denegare valet.

§. VI. Status integritatis est nobilissima & egregia illa conditio, qua homo ante lapsum gaudebat, quæ summam & corporis & animæ involvebat perfectionem. Quod etiam ipsum denotat vocabulum; nihil enim deerat homini, omnia, quæcunque desiderare poterat, uberiori in copia possidebat: Intellectus clarus, & ad percipiendæ quæcunque & ratiocinandum valde erat idoneus, voluntas nil nisi vera appetebat bona; Corpus egregia præditum erat constitutione, nec in eo tam vehementes excitabantur motus, qui affectuum nomine veniunt, & ad mentem penetrantes illam inquietam reddunt, corpus uno verbo egregiam ob suam constitutionem nullam plane animæ inferebat noxam, hinc summa in anima inveniebatur quies & suavissima semper cum corpore harmonia. Ut itaque summo jure status possit vocari integritatis, qui & innocentia a Theologis nominatur status.

§. VII. Quadruplex alias apud Theologos est status hominis: Integritatis nempe, de quo modo diximus; transgressionis, reparationis & glorificationis: Quos alii aliis insigniunt denominationibus, vocantes statum confectionis, defectionis, refectionis & perfectionis; vel naturæ institutæ, destitutæ, & restitutæ, quam ultimam μερικῶς in hac & ἐλικῶς in futura vita esse ajunt. Vid. *Kromayer. in Syst. th. L. VII. de imag. Dei pag. 147.*

§. VIII. Ad nos pertinet status integritatis, reliquos siquidem ad nos non spectantes inexplicatos relinquentes. Descripsimus autem eum in §. 6. quod nempe sit egregia & nobilissima conditio; non autem Essentia hominis, alias homo non amplius homo esset; mutata enim Essentia mutatur ipsa substantia; ast homo etiam post statum integri-

regritatis mansit homo, ex eo sequitur, quod privatus fuerit aliqua qualitate & conditione nobiliori, non autem ipsa sua Essentia seu Natura. Vid. *Qvensted. Syst. th. C. 1. de imag. Dei S. II. Quest. IV.*

§. IX. Quid per lapsum intelligam sponte fluit, & licet ex natura non pateat, ita tamen ex revelatione notum est, ut tempus ejus descriptione terere inconsultum judicem: An enim lapsus descriptio in Genes. proposita proprie, an vero hieroglyphice debeat intelligi, id ad me determinandum non pertinet. In Perfectione autem consistebat similitudo, qua conditorem suum referebant Protoplasti: Ex eo quoque status integritatis denominationem imaginis Divinæ accepit. Deus enim ens est perfectissimum, de quo ejusmodi sperandi sunt effectus; nam licet hominum perfectio non attingebat creatoris perfectionem, merito tamen eam obtinebat denominationem, siquidem homo qua homo nil amplius poterat desiderare, quod bene observans Diabolus illis appetitum ad Divinam imprimebat perfectionem: Quæ omnia clare constant ex revelationis lumine.

§. X. Satis itaque, ut puto, explicatis vocabulis mihi incumbit, ut ipsam suscipiam tractationem, & primo de temperamentis agam in genere, eorundemque differentiam adjiciam, prout nunc nimirum in hominibus inveniuntur, & deinde ipsum Dissertationis nostræ attingam scopum & videam, an aliqua eorum specie præditus fuerit primus homo, nec ne, & an plane diversam a nostra habuerit Sangvinis constitutionem. Faxit DEUS feliciter!

CAP. II.

Agens de Temperamentis in genere.

§. I.

OMnia, quæ in hoc mundi theatro invenies, reperies mixta, suisque diversis particulis constantia. Sic quatuor communiter statuuntur elementa; quanquam alii eadem atomos appellitare malint, & quoad numerum valde inter se discrepent. Sic multi unicum, v. g. Thales Milesius & cum eo ex recentioribus Joh. Baptista van Hellmont Aquam, Heraclitus ignem, Diogenes Appollomates Aërem, Hesiodus terram statuit. Ast bene viderunt alii, mixta omnia esse, & ho-

& homogeneis uniusque generis particulis minime constare mundum: Hinc duo assumserunt elementa, ex quibus Parmenidem & Danæum nominare sufficet. Nilque obstitit, quo minus ad ternarium elementorum numerum statuendum se applicuerint quidam, ex quibus si Cartesium, cui similem Philosophum nescio, allego, multos insimul cum eo nominavero. Vid. *b. d. r. Cartes. Part. III. n. 47. seqq.* Ubi primum elementum materiam subtilissimam, ad quasvis figuras aptam perpetuoque motam vocat: secundum per globulos definitæ parvitatibus, exacte rotundos & solidissimos definit: & tertium materiam esse constantem & non adeo mobilem dicit.

§. II. Harum opinionum uni aut alteri calculum adjicere, nostrum jam non est, contenti potius, si demonstraverimus, uti mundum, ita quoque hominem, imo corpus humanum partibus non constare unius generis seu homogeneis. Quod ad hominem attinet, scimus, eum constare duobus principiis, uno nobiliori, altero minus nobiliori, qua de materia abunde satis egi in *Disp.* in initio hujus *allegat*: ita, ut si ejus tractationem hic susciperem, cocta recoquerem. Sufficiat itaque hoc loco probasse, corpus quoque non constare principiis constitutivis simplicibus, sed variis maximeque diversis. Si enim corpus humanum quinimo Sangvis homogeneis constaret particulis atque principiis; unde tanta naturarum diversitas, morborum contrarietas; unde Humores orerentur tam diversi; unde Sangvis rubrum, bilis flavum, lac album haberet colorem; unde intestinus dependeret motus? Videmus enim homines quoad corpus, & Massam quoque Sanguineam maxime inter se differre; quinimo in habitu adeo esse dissimiles, ut quidam obesoires sint macilentis aliis, quod non nisi a copia pingvedinis aut acrimoniæ dependet, quæ particulae, pingves nempe & acres valde sunt discrepantes & sibi absimiles, imo contrariæ: Ex quo evenit, ut alii in morbos obesitati obvios; alii in affectus his contrarios & tabiosos incidant. Sic videmus diversos in Sanguine fecerni humores, ut nil dicam de differentia laudabilium & illaudabilium, inter ipsos laudabiles summa extat differentia, adeo ut aliam plane naturam habeat lac, quam quidem Semen, quos tamen humores eundem ob finem produxit benigna natura. Ex qua variarum particularum & humorum, qui insunt Sanguini, mixtura oritur color rubicundus, qui merum est accidens, & ab hac mixtione dependet, ac pro varia particularum

cularum admiscela & temperatura valde variatur. Hæ diversæ mixtæ particulæ ob diversitatem semper sibi invicem reluctantur, quæ perpetua particularum reluctatio a Medicis motus sanguinis vocatur intestinus, a quo Humorum secretiones maximam partem ortum trahunt. Vid. *Disp. c. d. Philos. Med. necess. S. III. § VII.*

§. III. Suffragatur nobis Medicorum Parens Hippocrates, dum dicit: Si unum homo esset, aut si unum saltem illius foret temperamentum, nunquam doleret, neque enim esset, unde doleret, si unum esset: Omnis enim morbus inde existit, si quatuor qualitatum una modo excesserit. Deinde necessarium quoque est generationem hominis non processisse ab uno: Quonam enim pacto, quod unum est, generare alterum posset, nisi cum alio commisceretur. Vid. *Hipp. in Op. S. III.* Nec decedit huic opinioni Magnus Ettmüllerus, asserens, totum corpus humanum materialiter esse compositum; id quod confirmat resolutio ejus Mechanico-Chymica. Hoc explicans pergit: Nostrum corpus conflatum est ex particulis, ejusque primaria pars, in primis Massa Sanguinea; cujus particulæ mediantibus corpusculis Salinis in continuo fermentationis sustentatæ motu, & ab inspirato sulphure rarefactæ & resolutæ, seu, ut vocant, volatilifatae, calorem concipiunt per totum corpus sensibilem, vulgo vitalem dictum. (de quo dixi in §. præcedenti) Vid. *Incomparabilis Ettmüllerus Instit. Med. d. princip. corp. n. C. II. p. m. 64.* Quæ omnia satis superque probant; Sanguinem corporis humani non constare particulis homogeneis, sed variis, iisdemque diversis, uti ex supra dictis atque egregiis allegatis verbis videre est.

§. IV. Cum itaq; fluor corporis humani universalis seu Sanguis diversis constet particulis, variisque principiis constitutivis, mixtura opus est; quæ mixtura quoad particulas constitutivas Sanguinis in qualitate consideratas in omnibus hominibus est eadem: Omnes enim homines gaudent particulis Spirituosis, volatilibus, oleosis, biliosis, salinis, terrestribus atq; aquosis: Differt tamen hæc particularum mixtura quoad quantitatem; ita ut in hoc subjecto plures sint particulæ Spirituoso-volatiles, in alio oleoso-biliose abundant, in alio salino-terrestres prædominentur, in alio denique limpide seu serose copia cæteris præeant. Atque hæc particularum constitutivarum mixtura generali temperamenti nomine insignitur. Vid. *nostra cit. Disp. in l. c.*

§. V. Quadruplex autem potissimum hæc statuitur mixtura seu temperamentum : Sangvineum , Cholericum , Melancholicum & Phlegmaticum ; quanquam in pura sua consistentia, atque sine intermixtione inter se invicem facta minime inveniantur ; a prædominio tamen, quod unum alterumve exerçet, ita vocantur.

§. VI. Temperamentum itaque Sangvineum est ea Sangvinis constitutio & crasis, in qua particulæ Spirituoso - volatiles abundant. Bene tamen distingvendum est a Plethora seu simplici Sangvinis abundantia Temperamentum Sangvineum. Quanquam enim non negandum ad Plethoricum habitum omnium maxime inclinare Sangvinea, præcipue ubi phlegmaticum ad illud propius accedit : Interim tamen non negandum, & Cholericos & Melancholicos sangvinis interdum laborare abundantia, licet non adeo rubeant ; turgent tamen vasa & sangvine nimis sunt plena. Sicut itaque Phlegmatici ad colligendam pingvedinem & contrahendam obesitatem, inprimis tibi sangvis concurrit, cæteris omnibus sunt proniores ; eo ipso tamen reliquis potentia obesitatē contrahendi minime est deneganda, sed & Melancholicis, imo, præsentibus circumstantiis ad illam facientibus, Cholericis concedenda, quanquam hi ad obesitatem non adeo facile inclinent : Ita Sangvinei ad recipiendam plethoram cæteris sunt aptiores, licet iisdem illam non abnuamus.

§. VII. Per Cholericum Temperamentum intelligimus eam Sangvinis constitutionem & crasin, in qua particulæ oleoso - sulphureæ seu biliosæ præ cæteris observantur. Notanda tamen est, *observante hoc Incomparabili Stablio in Disp. d. Temperament. C. 1. fol. 3.* Venterum hoc in passu diversitas, ubi bilem, quam in temperamentis hisce arguunt, non excrementitiam istam intelligunt, quæ e folliculo in intestina exprimitur, sed aliud quiddam, Sangvini magis intrinsecum, quod autem nihil aliud esse potest, nisi pingvis portio, quam Sulphuream alii vocant, & non in pingvedine aliqua crassa consistit, sed subtili & volatili : Uti enim olea destillata in foro chymico præter suam oleositatem atque pingvedinem insimul sunt acria atque volatilia ; ita hæc quoque constituta est Sangvinis portio. Quæ non modo tenuem & floridum reddit ipsum Sangvinem ejusque motum & fluxilitatem, tum etiam incalescentiam primo & primario promovet : Sed etiam serositatem Sangvinis, quæ nempe e dissolutione Sangvinis resultat, non modo

modo minus spiffefcere permittit in phlegmatico-pituitofam confiffentiam, verum etiam acido-spiffefcentem illius, aut lymphæ quoque deturpationem feu melancholiam agilitate fua antevertit & corrigit. *Quæ ultima verba legere licet in Diff. mod. cit. Stabl. l. c.*

§. VIII. Melancholicum Temperamentum nobis denotat Sanguinis constitutionem spiffam atque craffam, feu eam Sanguinis crassin, in qua particulæ ponderofæ, terreftræ, in majori præ cæteris copia præfto funt, inde fit, ut ejusmodi perfonæ nebulofæ, ut ita loquar, & obfcuræ fint mentis, tardi, meticuloſi & ad refolutionem minime prompti, & qui funt plures hujus Sanguinis effectus, de quibus infra brevibus dicemus. Hic Melancholicorum Sanguis refpondet confiffentia fua spiffiori temperie fibrofarum partium, ſiquidem & ipſe craffio, eſt, *ita loquente Stabl. l. c. fol. 13.*

§. IX. Phlegmatico denique Temperamento ea indigitatur Sanguinis confiffutio, ubi aquofa & ſeroſa portio abundat, quæ efficit, ut pigri & ad labores minus apti ſint ejusmodi perfonæ, faciem habent pallidam, pingvem habitum, & extenſam ac quoad externam formam robuſtam corporis confiffutionem; facile tamen poſſunt vinci & ſe vincere libentius patiuntur, quam ut pugnæ diu inhæreant, laboribus infenſiffimi ſunt, nilque magis quam quietem amant, eamque ſectantur.

§. X. Nunc ipſum Diſputationis noſtræ nervum attingemus, videntes, an unum temperamentorum modo deſcriptorum quadret temperamento Adamicum; an vero Adam plane diverſum ab his omnibus habuerit temperamentum.

C A P. III.

Exhibens præliminaria noſtræ opinionis.

§. I.

BEne tamen notandum, quod in hac Diſputatione minus ſumus ſolliciti de qualitatibus, quas aliqui corpori Adami adſcribere ſatagunt. Sic quidam Adamum Androgynum fuiſſe ſtatuunt, Vid. *Tb. Broune de Relig. Medic.* §. XX. atque ſic eum, niſi peccaſſet vixiſſe in Paradifo terreſtri ſine prole in perpetuum. Vid. *Tb. Hobbes in Op. Philoſ. C. XXXIIX.* Sic alii Adamum Gigantem pronuntiant, omni-

busque magnitudine, corporisque mole præcessisse illum evincere student. *Evolv. Genebrardi Chronol.*: Sic iterum alii corpori Adamitico splendorem tribuunt, ita ut ex materia cœlesti corpori Adamitico aliquid sit admixtum, quod corpori ejusdem lucem concesserit. Vid. *Obs. Hallens. T. IIX. Obs. VI.* Sic denique nonnulli statum integritatis ita evehunt, ut Adamum summis in eo præditum fuisse perfectionibus perhibeant, ita, ut si in eo permansisset, eum non ad gloriam provehendum, nec majoribus dotibus fuisse exornandum credant. Vid. *Burmanni Synops. T. I. L. III. §. 3.*

§. II. Ast hæc omnia siquidem ad me non spectantia sine adjecto calculo dimitto. Neque etiam adeo curiosus sum de qualitatibus, quas Philosophorum & Theologorum plurimi Adami corpori adscribunt; de impassibilitate & immortalitate ejusdem; quarum illa bene explicanda, ita ut per eam non omnis sensus intelligatur abolitio, nec absoluta vulnerationis impossibilitas; sed a morbis & affectibus morbificis præmunitio atque securitas: Hæc vero (immortalitas) corpus quoque penetrabat, ita ut ejus crasis atque vitalitas perpetuo sineque interitu durasset, neque ulla a causa læsa fuisset.

§. III. Hæc tamen Distinctio observantibus Theologis, bene animadvertenda, quod homo integer potuerit non mori, non vero, non potuerit mori, quod Theologi futuræ vitæ adsigniunt. Uti hi simili etiam modo distingunt inter posse non peccare, & non posse peccare. Vid. *Kromayer. th. pos. p. m. 157.* Ac licet ad perfectionem Adami summe necessaria fuerit immortalitas, ita ut sine obstaculo & interruptione semper potuisset Divinam admirari excellentiam: Fuerunt tamen nonnulli, qui & eam Adamo plane abnegarunt, per mortem, quam comminatum erat Divinum Numen, ni observarent ejus mandatum, atque ab esu pomi vetiti abstinerent; aliam mortis speciem, imo hanc infecutam calamitatem intelligentes, atque ad ipsum a Deo propositum argumentum provocantes, *Genes. nimirum III. v. 19.* quod eam ob rationem moriendum sit homini, quoniam de terra sit sumtus, non vero propter peccatum putantes. Quales sunt Pelagiani, Arminiani & Calvinianorum quidam. Vid. *Keckermann. L. I. Syst. theol. C. II.* potissimum autem Sociniani Vid. *D. Bechmann. Theol. Polem. L. IV. de Imag. Dei Contröv. II. pag. 320.*

§. IV. Mitto has quoque corpori Adamitico plerumque adscriptas

ptas qualitates & super has motas controversias sine singulari iudicio atque censura, mei potius memor debiti, ut jam exponam, quoniam temperamento gavisus fuerit Adam; an Sanguineo, Melancholico, Phlegmatico, aut Cholerico, utrum vero plane ab omnibus aberrans habuerit temperamentum.

§. V. Antequam vero ipsam suscipiam tractationem, præmonendum iudico, quod cum thema hoc valde sit intricatum, atque absconditum, ita, ut probabiles modo h. d. r. liceat producere opiniones, atque argumenta a me apodictica atque robusta expectari nequeant; benevole H. L. quæ in hac rerum obscuritate proferre potui, accipiat, aut probabiliorem sententiam proponat. Quod feliciter me obtenturum spero; cum ne rigor quidem, quo Magnif. Fecht. in *Disp. cit.* Observatorem Hallensem, corpus Adami lucidum statuentem perstringit, quod suo loco relinquo; meum propositum tangat, illud potius excuset; dicit enim *C. I. §. 6.* Ex imaginis Divinæ statu deducendæ sunt omnes primi hominis perfectiones, utpote elegantia faciei, temperamenti vigor & similia, quod constat, quia sine illis ea, quæ ad ipsam imaginis essentiam pertinent, ut notitia rerum divinarum eminentissima, & amor DEI intensissimus, feliciter exerceri non potuissent. Formosam faciem primo homini adscribendam probat idem *L. in cit. Disp. all.* de qua nos quoque infra, quanquam brevissime, dicemus.

§. VI. Firmissimo axioma, quod effectus testetur de sua causa, nititur fundamento, & vice versa, atque cum DEUM existere, illumque esse ens perfectissimum, absque eo omnia, ita quoque homines dependere, ipsa agnoscat ratio sibi relicta: Sequitur infallibilis sequela, nuda etiam ratione homines tali conditione calamitosa minime conditos esse, posse comprehendere.

§. VII. Ast hæc calamitas in corpore primo & primario se exerit, sedemque ibi habet, & ab eo demum ad animam pertingit: Tota enim hominis corruptio dependet a corruptione corporis, quæ propter intimum animam inter ac corpus commercium efficit, ut anima insimul patiat, & sympathice ægrotet. Liceat itaque a plurimorum Theologorum opinione abire, qui πρώτον δεκτικόν ponunt in anima, putantes, quod anima a corpore, tanquam nobilior ab ignobiliore, non possit corrumpi: Respondeo, interim tamen in agendo

impediti. Et uti Sol in se atque re ipsa nunquam obscuratur, obscuratur tamen ab ignobiliori, luna nempe illum inter ac terram intercedente; ita anima, tanquam Spiritus, cujus essentia in homogeneitate atque simplicitate consistit, non potest totaliter alterari, maculasque contrahere; bene tamen ejus excellentiæ possunt a corpore quasi obtundi. Se extricare quidem quærunt, corruptionem per moralem explicantes; ast corruptio moralis nil aliud est, quam defectus cujusdam requisiti; & dum hoc modo stabilire suam hypothesein nituntur, meam corroborandi occasionem tradunt: Minime enim nego; potius ambabus contendo manibus, corruptionem animæ esse moralem, alias caderet quoque mea hypothesis; & esse defectum requisitarum excellentiarum antea possessarum; hæc autem corruptio moralis ab aliqua re dependeat necesse est; sed dependet a nulla alia re, quam a corpore: Non enim ab ipsa anima, alias positiva aliqua in ipsa anima facta requireretur corruptio, quam tamen ipsi negant, & ipsi Theologi concedunt, quod peccatum originale non sit aliquid positivum. Ita enim ipsa Formula Concord. describit ejusmodi peccatum, quod sit per omnia totalis carentia, defectus seu privatio concreatæ in Paradiso justitiæ originalis seu imaginis Divinæ. Et non video a quam alia privatio hæc possit derivari causa, quam quidem a corpore, quod primario est deperditum, omnemque contraxit corruptionem, quæ corporis corruptio, animam suis excellentiis atque perfectionibus privat, i. e. eidem obest, quo minus easdem rite & legitime possit exercere.

§. VIII. Et miror, cur hoc nolint concedere, cum tamen propensiones hominum a temperamentis i. e. Sangvine & quidem rectissime derivent. Propensiones autem illæ nil aliud sunt quam voluntatis morbi. Si itaque voluntatis morbi a corpore dependent, quidni intellectus? Quod tamen apertissime videmus; Melancholicos foecundo non gaudere ingenio, Sangvineos adeo felicem non possidere memoriam &c. Miror itaque, cur egregiæ hac in parte Stoicorum opinioni adeo sint infensi: Quæ tamen idem docuit, quod anima nimirum in se suaque natura sit pura atque incorrupta; impedita tamen, quo minus excellentiam suam possit pro lubitu exercere a corpore, quod eidem obest, atque in agendo semper obicem ponat: Quanquam Stoici deinde sanæ rationis limites excederent, atque propterea in-

ἀνορχείας approbationem inciderent. Ex quo patet, hanc opinionem non esse novaturientem; cum Lombardus quoque jam tum suo tempore eandem docuerit, qui ita scribit: Quod anima pura a corpore impuro fœdetur atque conspurcetur, ut ita conjunctio animæ cum corpore, peccatis infecto, causa sit peccati, in anima hærentis, Vid. *Meisn. Philof. Sobr. S. III. C. VI. p. m. 912.*

§. IX. Me quidem non fugit, hic statim objici, quod DEUS hac ratione injuste agat, quod animas hoc modo puras & infontes in ejusmodi ergastula, corpora nempe impura intrudat, & quasi incarceret. Ast respondeo, quod hac objectione & fallaciam falsi & petitionem principii committant: Neutiquam enim sunt innocentes animæ, & cum illæ æque ac corpora in DEUM peccarint, puniuntur quoque a DEO: Totus enim peccavit homo, qui totus quoque puniendus. Et hoc minime ab illis poterit evinci, quod ille injuste agat, qui & in animas puras poenas exerceat legitimas.

§. X. Præter adducta hætenus argumenta, urgent me adhuc graviores rationes ad hanc amplectendam hypothefin: Mors nempe, quæ illorum consensu pœna erat peccati, necessario etiam penetrare debuisset animam, quoniam totus homo peccavit, ast videmus, quod mors in corpore quærenda, cujus Causa efficiens semper in eodem posita est, & tota mortalitas in corpore subsistit; anima tamen subinde patitur; angitur enim post mortem perpetuo se iterum uniendi cum corpore desiderio & appetitu, quanquam persistere possit post mortem sine calamitate aliqua, quinimo ejus functiones (cogitationes intellige) liberius exercere. Si autem animæ labem aliquam contraxerint, hoc certe non posset procedere: Nam mutatio & restauratio perditæ imaginis tunc demum expectanda, quando corpus & anima iterum uniuntur. Urget me denique ad hanc statuendam hypothefin, quod per eam creatio animarum clara atque lucida fiat, & non opus habeamus, animarum originem a traduce deducere, quem terminum quidem nominant & explicare student, ast si & terminus & ejus explicatio aspiciatur, non possunt se ex obscuritate expedire; sed semper aut obscura aut impossibilia proferunt. Hoc enim mihi nullo tempore persuadere potero, immaterialia cum materialibus commisceri & traduci, imo Spiritum creatum posse producere effectum sui similem; Spirituum enim hoc negotium non est. Et uti e terra totus
homo

homo non erat creatus, sed opus erat inhalatione Divina; ita in generandis hominibus opus est creatione Divina animarum; quæ an jam dum plenarie absoluta, an quotidie adhuc succedat, jam non determinabo. Dein Philosophorum consensu; omnegerabile est corruptibile, jam si anima generabilis, esset quoque corruptibilis. Hoc autem robustissimum, quod anima a DEO creetur, argumentum est contra eos, qui mortalitatem animæ adscribunt: Et non video hoc dimisso argumento, quonam alio eos admodum stringere liceat.

§. XI. Objiunt quidem Traduciani: Sic homo non propagabit hominem; sed exanimem massam, adeoque deterioris erit conditionis, quam bruta & plantæ: Ast quæ, qualis, quanta? Num enim bruta producant animas rationales, ut homo, qui hoc præstare non potest, deterior esse debeat? Dein proprio gladio eos jugulabo: Statuunt nempe: triplicem esse animam, omnemque in homine inveniri; Vegetativam, Sensitivam & Rationalem: Concedo autem priores duas species propagari ab homine, ultimam vero a DEO superaddi: Num hoc est exanimem massam procreare? Instas porro excipiendo, quod nempe anima Vegetativa & Sensitiva a rationali dependeant; Hoc est quod absolute nego: Nam si anima Vegetativa & Sensitiva, aut ut melius rem exponam, facultas subsistendi & sentiendi ex legitima partium harmonia resultantes dependerent ab anima rationali, quomodo bruta, quomodo plantæ possent subsistere, quomodo sentire; quæ anima nempe rationali sunt destituta? Atque hæc est causa, cur cum Excellentissimo Ortlobio vitam ab anima dependere negarim; quanquam DEUS animam (subintellige secundum tuam hypothesein rationalem) durante hominis vita adesse, finita eadem illam momentanee secedere ordinaverit. Vid. *Ortlob. in Diss. Phys. Pref.* Et ne putes contra revelationis nos impingere lumen, quod ipsam vitam in Sangvine ponit, & homines cum brutis quoad mortem convenire asserit, *Levitic. C. XVII. v. 11. & 14. Kobel. III. v. 19.*

C A P. IV.

Proponens opinionem nostram de
 integri hominis Tempera-
 mento.

§. I.

EX quibus itaque dictis facile est colligere, corpus primi ho-
 minis aliter alteratum, & a nostris magna ex parte di-
 versum extitisse, & nobiliorem præcipue ejus partem, nempe
 Sangvinem excellentiorem quam hodie habuisse constitutio-
 nem; ita, ut non vereamur affirmare: Primum hominem
 excellentissimo necessario gavifum fuisse temperamento. Cum
 autem varias adhuc possideamus perfectiones, licet valde im-
 minutas, quæ scintillulæ imaginis Divinæ vocantur; nostrum
 erit videre, an unum e nostris temperamentis in præcedenti
 Cap. explicatis aliqua ex parte quadret temperamento integri
 hominis, licet illud excellentiæ gradu non attingat.

§. II. Sponte itaque fluit, quod hac ratione necessa-
 rium sit, egregium sibi concipere temperamentum in primo
 homine, quod ejus animam in nullo obeundo negotio per-
 turbarit, aut impediverit, nec ulla eidem molestias creaverit.
 Adeoque statim examinandum erit, an aliquod e nostris tem-
 peramentis temperamento primi hominis in statu integritatis
 constituti aliqua ex parte se adaptari patiatur, & quodnam id-
 circo e nostris temperamentis sit optimum, naturæque status
 integritatis simillimum.

§. III. Omnibus autem evitatis ambagibus Sangvine-
 um temperamentum pro optimo agnoscimus. Hoc enim tem-
 peramentum definiunt, quod sit illud, ubi omnium (particu-
 larum Sangvinem constituentium) justa temperies cum rubi-
 cunda Sangvineâ portione præsto est. Sanguineumque, omni-
 um optimum, imo legitimum statuunt esse temperamentum.

Vid. *Stabl. in Dissert. de Temper. C. I. fol. 3.* Et quidni optimum censeatur; tantis enim incommodis, quibus reliqua temperamenta, onustum minime est, omnium potius liberrimum, & Naturæ primæ maxime consentaneum.

§. IV. Perlustremus enim aliquantisper reliqua recensita temperamenta, & tum videbimus sua pati incommoda. Cholericum, quod tamen post Sanguineum optimum, & cum eo conjunctum omnium excellentissimum habetur, motum sanguinis nimium habet: Hinc ignei sunt cholerici, impatientes, inquieti, gravissimis semper se obruunt laboribus, nimis sibi confidentes aperta pericula, in quibus sæpissime inimicum experiuntur fatum, adeunt: Hicque nimius Sanguinis motus efficit, ut corpus morbos facile contrahat, hæmorrhagias pariat, aliosque humorum effluxus, qui vitæ finem sæpe imponunt, producat; anguntur præterea honoris stimulo, vanaque ambitione vexantur, & invidia torquentur.

§. V. Melancholicum temperamentum, si mentem apertam reddere debeat, omnium miserrimum judico. Intellectus enim Melancholicorum stupidus quasi est, & licet eundem multa opera perpetuoque studio aptiorem reddiderint; longo tamen temporis tractu opus habent, priusquam aliquid rite percipiant, accurate pensitent & judicium forment: Ut taceam illorum animas desiderio multas occupandi res semper angere, nullisque divitiis licet maximis contentos esse, sed semper plures desiderare, neque iis, quas jure possident, legitimo modo frui. Corpus interim melancholicorum ob nimiam curam enervatur, emaciatur, suisque viribus destituitur: Obstructionibus itaque atque lypothymiis præ aliis sunt expositi.

§. VI. Et quid dicam de phlegmaticis, hi neque vigent ingenio, neque vigere cupiunt, labores fugientes sibi ipsis non adeo libenter inserviunt, multo minus aliis officia exhibent. Hos quodque aggrediuntur, tædet, neque ullo alio, nisi quiete delectantur. Corpus interea catarrhis vexatur gravissime, atque morbis apoplecticis omnium maxime sunt dediti.

§. VII.

§. VII. Sanguineum contra temperamentum, licet nostro in statu corrupto multis scateat imbecillitatibus: In hoc enim rerum statu imperfecto perfecta expectari nequitiam possunt: Multis tamen præ aliis gaudet prærogativis excellentioribusque donis, quæ in corpore ac anima invenienda recensere. Quoad corpus Sanguinei optimi sunt habitus; vegeti, alacres, sanissimæ constitutionis, contagiis non adeo obnoxii, morbos propter excellentem Sanguinis naturam abundantesque vires non facile contrahentes; hinc longævi, & nisi præventi libidini adeo indulerint, in decrepita sæpe senectute adhuc sani, imo negotiorum capaces. Pollent præterea forma faciei pulcherrima, suavissimaque præditi sunt formositate. Neque adeo facile senescunt rugasque contrahunt. Ingenio gaudent incomparabili, alacri, prompto & ad quæcunque idoneo. Et non est, cur acutum illis denegare velimus iudicium: Certe, modo sibi proponunt, egregie satis iudicant, & nisi præcipitantia abrepti acutissima formant iudicia. Animo semper sunt tranquilli, quieti, indifferentes, pacifici, incurii, satis cedentes, & ab affectibus, si amorem excipias, non adeo perturbantur. Ipsæ solidæ Sanguineorum partes tanquam summa cum industria a natura præ aliis elaboratæ videntur, ex quo evenit, ut, qua de re supra diximus, elegantes & formosi satis sint.

§. VIII. Putandum tamen non est, ac si Sanguineorum maculas atque imbecillitates his velim negare, omnemque eos tangentem incommoditatem remove. Per præcipitantiam enim infelices sæpe evadunt, Voluptatis stimulus eos non parum vexat, & eidem indulgentes adversam sapissime experiuntur fortunam. Meum tantummodo non est, temperamenti Sanguinei incommoda recensere; Sufficit, si illud cæteris præcellere demonstraverim. Hoc enim supra monui, imperfecta omnia esse, licet quædam imperfectiora sint cæteris, quod & in temperamenti videndum.

§. IX. Ast ne hæc solus asseruisse videar, audiatur Celebrissimus Stahlius in *Disp. cit. C. III. fol. 6.* Qui postquam va-

ria de temperamentis protulit, in hæc erumpit verba : Ex hisce temperamentorum varietatibus maxime quasi naturale & optimum censetur Sanguineum, non quidem propterea, quia calidum & humidum; quod ex præjudicio potius aliquo natum est, quasi calor corporis essenziale quoddam & a priori requisitum, imo principium corporis humani sit. Sed est utique hoc temperamentum propterea reliquorum utilissimum, quia ad omnes motus, progressus, transitus, incalescentiam, secretiones liberri- mum & expeditissimum existit. Hæc confirmat idem *C. VIII.* dum sic loquitur : Sanguineum sic dictum temperamentum optimum ex omnibus esse, semper crediderunt Medici; Et illud quidem ab experientia, non abludente interim ratione, quam H. L. inveniet l. c. atque in eo breviter consistit, ut habeant, qui hujus temperamenti sunt, primo sanguinem moderate dilutum, secundo poros partium satis laxos, indeq; partes turgentes & velut disten- tas; tertio vasa sanguifera tanto tenaciora & angusta. Et alio loco dicit, quod in Sanguineo corporis habitu ad primum & qua- si fundamentalem (i. e. maxime naturalem) simulque perpetuum actum, motumque Sanguinis plena facilitas & expedita libertas præsto sit, ut neque eximius, & specialis impetus, sed moderatus, & si quisquam dici meretur ordinarius gradus impulsio- nis facile sufficiat.

§. X. Ipse Hippocrates nostris adstat partibus, inquires : Opinor omnia, quæ in corpore sunt, nihil magis ad prudentiam conferre quam Sanguinem; qui ergo in constanti habitu per- sistit, consistit & prudentia; Sanguine vero permutato, concidit etiam prudentia. Vid. *Hipp. L. d. stat. §. 20.* Affirmat hæc Democritus in *Ep. ad Hipp.* Augescit intelligentia præsentis san- guine.

§. XI. Optimum itaque temperamentum Sanguineum esse probavissemus : Superest, ut videamus, an se statui integritatis adaptari patiatur. Quod si præstiterimus, & illud aliquam ad eundem habere proportionem demonstraverimus, non deerunt, qui primum hominem Adamum Sanguineo gavissimum fuisse temperamento nobiscum probabiliter conjicient. §. XII.

§. XII. Percurramus autem integri status felicitates & quoad corpus, & quoad animam. Corpori autem adscribunt, ut supra monuimus, impassibilitatem & immortalitatem, & explicavimus impassibilitatem, quod per illam a morbis præmunitio- nem intelligant, & hanc non a splendore ac luce, qua præditum fuisse corpus Adamiticum evincere student; Vid. *Obs. Hallens. Tom. IIX. Obs. VI. §. 5.* sed alia plane causa ortum traxisse statim dicemus: Diximus quoque, quod nullum temperamentum Sanguineo sanitatis sit tenacius; quod neque facile contagia recipiat, neque morbos contrahat, & id quidem propter excellentissimam Sanguinis crasin, Spiritus abundantes, particulas volatiles, quæ corruptionem aliquam se insinuare non facile permittunt, & corpus a multivariis præmuniunt morbis. Deinde quod ad immortalitatem corporis attinet, nullum convenientius quoque ad eandem putamus temperamentum, quam quidem Sanguineum, & illud ob eycrasiam Sanguinis modo descriptam, motum suavem ac moderatum, & partium solidarum æque ac fluidarum egregiam constitutionem, illarumque accuratam harmoniam, quamvis aliter quam nunc debuerit esse comparatum atque constitutum, qua de re si colophonem huic labori imposituri sumus, adhuc paucis dicemus.

§. XIII. Formositatem faciei ac ejusdem svavitatem adscribunt quoque merito primo homini in statu integro constituto. Monuimus autem in superioribus, quod Sanguinei formositate faciei ac membrorum pulchritudine & proportione omnes præeant; quoniam nempe in Sanguineis elegans admodum membrorum est constructio, lineamentorum delineatio svavis a proportionali musculorum structura dependens, & partium accurate sibi correspondentium harmonia. Calorem habent rubentem, albo intermixtum, propter egregiam Sanguinis & Lymphæ constitutionem. Non sunt emaciati, neque adeo pingves: Sed optima plerumque gaudent proportione. Propter tranquillitatem animæ, de qua postea, semper hilares sunt, & rarissime faciem acerbam ostendunt: Hinc non facile rugas contra-

hunt, quæ faciem deformat, ejusque svavitatem adimant, ex quo evenit, ut dicant, man sieht ihm sein Alter nicht an. Ut taceam alia sanguineorum formositatem auggentia.

§. XIV. A corpore ad animam transeamus. Ingenio autem elegantissimo vigeat Adam, quod ex appellatione animalium luculenter constat. Gaudebat summa intellectus claritate, & felicissima memoria. Egregium quoque possidebat iudicium: Quod autem profundo adeo iudicio non fuerit, & pessimum præcipitancia impulsus formarit iudicium, Lapsus pro dolor nos luculentissime edocet. Et quodnam temperamentum Sanguineo melius se hisce propositis accommodari patitur? Sanguinei, omnibus adstipulantibus, sunt ingeniosissimi, celeritate cogitandi & optima imaginandi facultate præditi. Quod autem, quæ de re supra locutus fui, iudicium seu potius ejusdem acumen illis denegare velint Philosophi, id inde oritur; quoniam præcipitancia abrepti illud rarissime exercent, rem potius aut plane non, aut præcipitanter iudicatam aggrediuntur. Exemplo nobis est ipse Adamus: Nam fructus ei porrigebantur, & ecce temerarie eos assumens edit, re aut plane non, aut pessime iudicata, quod & ipse & posterius inevitabili experti sunt damno, Tranquillitate præterea animi perpetua gaudebat Adam (in integro nimirum statu adhuc vivens) in consideratione Numinis Divini semper occupatus valde eadem delectabatur. Quæ in re non impediebatur aut a vano gloriæ stimulo, aut a molesto res multas possidendi desiderio; sed omnia spernebat, solum DEUM amabat inq; deliciis habebat. Quod autem hac rerum felicitate non fuerit contentus causam fuisse ambitionem, minime putarim; Præcipitantiæ potius & inconstantia ejusdem velim adscribere: Arrogantia enim Adamo in S. pagellis, ut Diabolo, minime tribuitur, quod tamè re ita sese habente sine dubio factum fuisset. Videmus vero Sanguineos præ omnibus animi tranquillitatem possidere eosdemq; semper esse animo quieto; nam non moventur a bonorum iactura, honorum amissio eos minime perturbat: Placido potius & tranquillo manent animo. Dein aperte videmus neq;

Melan-

Melancholicos, neque Cholericos neque Phlegmaticos ad amorem DEI adeo facile posse converti ac Sanguinei, qui converſi ignei fere ſunt in precibus ac cultu Divino, modo conſtantes eſſent; facile enim declinant, & in priſtina abeunt ſcelera. Et nonne hoc ipſum in Adamo reperimus, quod non adeo diu in obſervando Divino mandato perſiterit? Ut de præcipitantia Sanguineis quaſi propria nil moneam.

§. XV. Urgent tandem me ad hanc hypotheſia duplices cauſæ non contemnendæ & ex integritatis ac lapſus hiftoria depromtæ. Primo, Eva procreata erat ex Adamo, adeoque ad ejus habitum, ita, ut temperamento eidem æquipararet. Evam autem ad voluptatem præ aliis inclinaffe exinde patet, quod fructus aſpiciens, eodem ſuaves atque jucundos judicaret *Gen. III. verſ. 6.* & hanc maxime ob cauſam ederet. Quod argumentum ſuo valore non caret; licet etiam cum L. Adr. Beveriando per arborem ſcientiæ boni & mali virilia Adami velis intelligere; attamen pro me pugnabit. Vid. *Idem in Diff. de Pecc. Orig. pag. 30.* Secundo ſententiam meam probabilioſam reddit, quod DEUS Adamum in hortum collocaverit. Notum autem Sanguineos omnium lubentiſſime in hortis degere: Hinc Epicurus in iisdem habitabat, atque docebat. DEUS enim volebat aliquid decedere deliciis Adami: Hac itaque in parte quoque erat occupatus, ut elegantiffimum (quod deſcriptio ejusdem docet) & amœniſſimum exſtrueret hortum, inque eundem hominem poneret, omnemque DEUM admirandi ac laudandi occaſionem hoc modo illi traderet.

§. XVI. Nemo itaque me redarguet, quod ſtatuam: Adamum Sanguineo præditum fuiſſe temperamento, multo tamen aliter temperato inque excellentiori gradu poſito. Nunc enim valde commixtum eſt modo cum terreis & ponderoſis particulis, modo cum acribus & bilioſis, modo moleſtæ ei ſunt particule pingves & oleoſæ, modo præ nimia aquæ quantitate ſuppreſſum quaſi eſt & onuſtum. His autem particulis in tanta copia minime permixtum, & ita liberum quaſi

ac alio modo alteratum, Spirituosum ac vegetum, excellentissimum sane fuisset temperamentum, & summam DEI perfectionem exinde cognovisset homo, ipse felicissime vixisset, omnia clare percepisset, legitime, modo voluerit, judicare potuisset, DEO unice delectatus fuisset, tranquille degisset, sanus extitisset, quietem & virium per somnum restorationem non adeo anxie desiderasset, nunquam enim tantam lassitudinem contraxisset, propter perpetuam particularum Spirituosarum & subtiliorum presentiam uberiolem; hinc nullos curasset labores, eosdemque lubentissime aggressus fuisset; nullique morbi propter elegantem admodum eucrasiam & simpliciolem Sanguinis constitutionem locum invenissent, sed semper idem i. e. sanus permanisset homo, nulli adfuissent affectus modum excedentes, & quæ sunt cætera per lapsum amissa.

§. XVII. Nolo tamen neque valeo eruditorum ulli meam obtrudere opinionem, nec eam pro summe probabili venditare. Sufficit, quod cum omnium consensu scintillæ imaginis Divinæ relicte manserint, illas quærere, & quoad temperamentum in Sanguineo probabiliter invenire. Faxit DEUS, ut omnes ac singuli integri status temperamentum olim recuperent. Benevole interim hæc H. L. accipias, quæ varia inter eaque molesta, corpore præcipue a morbo gravissimo nondum satis respirante, conscripsimus negotia; concedente Summo omnium rerum Largitore Sanitatem (quam humillime precamur) atque vitam, ea melioribus & utilioribus compensaturi:

Allicit enim hominum animos serâ jucundis miscere dicit Seneca. DEI autem misericordissimi clementiæ atque Providentiæ nullus sit

F I N I S.

